

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה – שאלון לעולים חדשים

הוראות

א. משך הבחינה : שעה וחצי

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – (16X4) - 64 נקודות

פרק שני

א. : – (12X3) - 36 נקודות

פרק שלישי

סך הכול - 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : מילון עברי – לועזי / לועזי - עברי

ד. הוראות מיוחדות : אין

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (64 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה - 16 נקודות)

1. "טובים השנים מן האחד"

- א. בריאת האיש והאישה מתוארת בספר בראשית פעמיים. פעם בפרק א ופעם בפרק ב.
 (1) על פי הרב סולובייצ'יק, מה מדגישה התורה בפרק א ביחס לחיבור בין איש ואישה, ומה היא מדגישה בפרק ב?
 (2) כתבו שני דברים שבני זוג צריכים לבדוק לפני החתונה כדי לבדוק שהם מתאימים זה לזה.
 (10 נקודות)

ב.

- (1) על פי הרב קוק [צבי יהודה הכהן], כתבו במה האיש והאישה שווים.
 (2) על פי הרב קוק [צבי יהודה הכהן], כתבו במה האיש והאישה משלימים זה את זה.
 (6 נקודות)

2. יצר ויצירה

- א. " וירא א-להים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א', ל"א). 'הנה טוב' – זה יצר טוב. 'מאד' – זה יצר רע. וכי יצר הרע טוב מאוד? (בראשית רבה ט, ז; קהלת רבה ג, ג.)
 הסבירו את השאלה שבדברי המדרש, וכתבו את תשובת המדרש על שאלה זו.
 (6 נקודות)

- ב. כתבו שתי סיבות לאיסור לרקוד ריקודים מעורבים.
 (5 נקודות)

- ג. "והיה מחניך קדוש ולא יראך בך עֲרֹנָת דָּבָר" (דברים כ"ג, ט"ו)
 (1) על פי המדרש, מהו החטא שנחשב "עֲרֹנָת דָּבָר"?
 (2) מדוע נאמר ציווי זה דווקא בנוגע לשעת מלחמה?
 (5 נקודות)

3. קידושין ונישואין

- א. בתקופת האירוסין (קידושין) החתן והכלה מכונים "ארוס" ו"ארוסה". בשינוי סדר האותיות של כינויים אלה מתקבלות המילים "אסור" ו"אסורה".
 (1) למילה "אסור" יש שתי משמעויות הסותרות זו את זו. מה הן שתי המשמעויות?
 (2) הסבירו כיצד כל אחת מן המשמעויות האלה באה לידי ביטוי בחיי הזוג בתקופת האירוסין.
 (8 נקודות)

ב.

- (1) ברוב קהילות ישראל נהוג שהרב מברך את ברכות האירוסין ולא החתן. כתבו שתי סיבות לכך.
 (2) נהוג לקדש אישה בטבעת. כתבו שתי סיבות למנהג זה.
 (8 נקודות)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו ; בניית הבית

- א. חכמים חייבו את האישה בחובות מסוימות כלפי הבעל. הסבירו מדוע חייבו חכמים את האישה בחובות אלו.
(4 נקודות)
- ב. הסבירו כיצד בזכות הכתובה משתפר מצבה של האישה במקרה שהיא מתגרשת או מתאלמנת.
(4 נקודות)
- ג. רחל ויעקב מתכננים להתחתן. במשפחתה של רחל נוהגים שלא לאכול אורז בפסח, ובמשפחתו של יעקב נוהגים לאכול אורז בפסח.
כיצד על רחל ויעקב לנהוג לאחר נישואיהם? הסבירו שתי דעות.
(8 נקודות)

5. גירושין ; ייבום וחליצה

- א. "כופין (=מכריחים) אותו עד שיאמר רוצה אני"
(1) דין זה נאמר בנוגע לגירושין. הסבירו דין זה.
(2) כתבו שני מצבים שבהם מכריחים את האיש לתת גט לאשתו.
(10 נקודות)
- ב.
(1) באיזה מקרה צריך לקיים מצוות ייבום, או מצוות חליצה?
(2) על פי תקנת הרבנות הראשית, מה עושים במקרה זה בימינו?
(6 נקודות)

עליכם לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדתם

פרק שני (36 נקודות)

אם למדתם פרקים א'–י"א מן החוברת, ענו על שלוש מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 12 נקודות)

6. "טובים השניים מן האחד"

א. "הקשר הטוב בין איש ואשתו יהיה כאשר שניהם יגיעו למעלת הנתינה" (הרב אליהו דסלר, מכתב מאלהו).

על פי הרב אליהו דסלר, מה גורם לאהבה בין בני זוג, ומדוע?

(6 נקודות)

ב. "לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: 'לא תהו בְּרָאָה לְשֶׁבֶת וְצָרָה' (ישעיהו מה, יח)"

(1) איזה מסר לומדת המשנה בגיטין מפסוק זה?

(2) מה המטרה שעומדת מאחורי מסר זה?

(6 נקודות)

7. מצוות עונה

א. הקשר הפיזי (הגופני) בין איש לאשתו נקרא בלשון נקייה "חיי אישות" ולא "יחסי מין". הסבירו את ההבדל בין שני הביטויים.

(5 נקודות)

ב. על פי הרמב"ם, כתבו שני דברים שצריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות.

(4 נקודות)

ג. מדוע גילויי חיבה (כמו חיבוק ונשיקה) בין איש לאשתו צריכים להיות בצנעה ולא לעיני כולם?

(3 נקודות)

8. טומאה וטהרה

א. מצד דין תורה יש הבדלים בתהליך ההיטהרות בין דין נידה לדין זיבה. רבי יהודה הנשיא תיקן תקנה שצמצמה את ההבדלים הללו. הסבירו מה גרם לתקנה זו.

(3 נקודות)

ב. רבי זירא אומר שבנות ישראל החמירו על עצמן והשוו את דין הנידה לדין הזבה.

על פי חכמים, חומרה זו היא דוגמה להלכה פסוקה. הסבירו מהי "הלכה פסוקה".

(3 נקודות)

ג.

(1) הסבירו את הביטוי "סוגה בשושנים".

(2) הביטוי "סוגה בשושנים" הוא דימוי להלכות נידה. הסבירו דימוי זה.

(6 נקודות)

9. כיסוי ראש

א.

- (1) בנוגע לכיסוי הראש של אישה נשואה, הסבירו מהו החיוב מן התורה. ומהו החיוב מדברי חכמים.
- (2) כיצד על האישה לנהוג בבית בעניין כיסוי ראש? בתשובתכם התייחסו לשני מצבים.
(6 נקודות)

ב. בגמרא מסופר שקמחית הקפידה הקפדה מיוחדת בנוגע לכיסוי ראשה.

- (1) מה הייתה ההקפדה המיוחדת של קמחית?
- (2) מה היה השכר של קמחית בעבור הקפדה זו, לפי דבריה?
(6 נקודות)

10. שאלות קצרות

ענו בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 6 נקודות).

- א. "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (אבות, פרק ה', משנה כ').
הרב ישראל ליפשיץ ("תפארת ישראל") שאל: הייתכן שחכמים יאמרו לנו להתנהג כמו חיית טרף?
כתבו את תשובתו על שאלה זו.
- ב. הסבירו מהו שלב ה"שידוכין".
- ג. הסבירו מהו "הפסק טהרה".

עליכם לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדתם

פרק שלישי (36 נקודות)

אם למדתם פרקים א'–ו', י'–י"ד מן החוברת, ענו על שלוש מן השאלות 11–15 (לכל שאלה – 12 נקודות)

11. "טובים השניים מן האחד"

א. "הקשר הטוב בין איש ואשתו יהיה כאשר שניהם יגיעו למעלת הנתינה" (הרב אליהו דסלר, מכתב מאליהו).

על פי הרב אליהו דסלר, מה גורם לאהבה בין בני זוג, ומדוע?
(6 נקודות)

ב. "לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: 'לא תהו בְּרָאָה לְשֶׁבֶת וְצָרָה' (ישעיהו מה, יח)".

(1) איזה מסר לומדת המשנה בגיטין מפסוק זה?

(2) מה המטרה שעומדת מאחורי מסר זה?

(6 נקודות)

12. בניית הבית

א. "לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו" (בבא מציעא, דף נ"ט, ע"א).

הסבירו משפט זה, וכתבו מדוע הזהירו חכמים דווקא על אונאת אשתו.
(6 נקודות)

ב. החשיבות של "שלום הבית" באה לידי ביטוי בתורה ובדברי חכמים.

כתבו דוגמה אחת שמבטאת חשיבות זו, והסבירו דוגמה זו.

(6 נקודות)

13. התנהלותה של משפחה

א. יעקב אבינו רצה לעזוב את הבית של לבן ולחזור לארץ כנען, ודיבר על כך עם הנשים שלו. מה אפשר ללמוד משיחה זו על הקשר הרצוי של אדם עם אשתו?

(6 נקודות)

ב. אחד התנאים ההלכתיים לקיום דין בן סורר ומורה הוא ש"אם לא היתה אמו שווה לאביו בקול

ובמראה ובקומה, אינו נעשה בן סורר ומורה"

(1) על פי הרב שמשון רפאל הירש מה הסיבה לתנאי זה?

(2) איזו הנחיה חינוכית לומד הרב שמשון רפאל הירש מתנאי הלכתי זה?

(6 נקודות)

14. קירבה בין האיש לאשה

- א. הקשר הפיזי (הגופני) בין איש לאשתו נקרא בלשון נקייה "חיי אישות" ולא "יחסי מין". הסבירו את ההבדל בין שני הביטויים.
(5 נקודות)
- ב. על פי הרמב"ם, כתבו שני דברים שצריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות.
(4 נקודות)
- ג. מדוע גילויי חיבה (כמו חיבוק ונשיקה) בין איש לאשתו צריכים להיות בצנעה ולא לעיני כולם?
(3 נקודות)

15. שאלות קצרות

ענו בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 6 נקודות).

- א. "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (אבות, פרק ה', משנה כ'). הרב ישראל ליפשיץ ("תפארת ישראל") שאל: הייתכן שחכמים יאמרו לנו להתנהג כמו חיית טרף? כתבו את תשובתו על שאלה זו.
- ב. הסבירו מהו שלב ה"שידוכין".
- ג. הסבירו מהו "הפסק טהרה".

בהצלחה!